

De 'nieuwe vaders' in zicht

Vaders voor vader

De laatste jaren is het aantal projecten waarin vaders betrokken worden bij de opvoeding van hun kinderen flink gestegen. In ons buurtcentrum in de Steinmetzstrasse (Berlijn) was onze eerste uitdaging het op elkaar afstemmen van de verschillende behoeften en verwachtingen van de doelgroep en het verhogen van de betrokkenheid van de vaders bij de opvoeding van hun kinderen. Hoe maken we de enorme waarde en betekenis van de opvoedende rol van de vader duidelijk?

Het belang van de kinderen bood ons een goed aanknopingspunt om de groep vaders – die inmiddels wekelijks bijeen komt – bij onze activiteiten te betrekken. Ook de

kinderen worden aangemoedigd om mee te doen aan de activiteiten en kunnen zich uiten via hun eigen kunstwerken, die dan een plaats krijgen in tentoonstellingen in de buurt. Dankzij dit aanbod van culturele en creatieve activiteiten, is het aantal vaders dat regelmatig deelneemt langzaam aan gegroeid.

Uit de groep is een kerngroep van zes vaders gegroeid die actief andere vaders adviseert en begeleidt. Op initiatief van de vadergroep vonden drie multimediprojecten plaats in het Schöneberg district, waaronder de Licht Galerij 2007-08, de Licht Galerij 2008-09 en een tuinproject.

DOOR: HAMAD NASSER – De opvoedende rol van de vader is lang onderbelicht en ondergewaardeerd gebleven. In veel buurtprojecten en in de kinder- en jeugdwelzijnszorg zien we weliswaar een dynamische ontwikkeling op dit vlak. De theoretische discussies begonnen in de jaren negentig en ondertussen hebben de politieke discussies en publicaties over gelijke kansen een groot deel van de bevolking bereikt. Het debat is de afgelopen twee jaar opgepikt door de regionale en nationale pers en door verschillende websites. Kinderopvang en onderwijs richten zich in toenemende mate tot vaders, spreken

In Duitsland – en vooral in Berlijn – groeit de erkenning van de betekenis van vaders in de opvoeding van hun kinderen. Dit vertaalt zich in de actieve deelname van vaders aan ‘vaderactiviteiten’ in de kinderopvang en het onderwijs. In cijfers laat dit fenomeen zich illustreren in een groeiend percentage mannen dat ouderschapsverlof opneemt.

hen aan als ouder en nodigen hen expliciet uit om naar ouderavonden te komen. Veel grote steden hebben adviescentra voor vaders en in sommige winkelcentra vind je zelfs verschoontafels in de mannentoiletten. Is dit een teken van een diepgaande maatschappelijke verandering? Zijn de zogenaamde ‘nieuwe vaders’ echt in zicht? Willen ze werkelijk een actieve rol opnemen in de opvoeding van hun kinderen?

De ontwikkelingen gaan snel. Er is een duidelijke verschuiving gaande in de perceptie van verantwoordelijkheden van vaders binnen het gezin en als kostwinner. Een illustratie hiervan is de betrokkenheid van de vaders bij het beleidsbeïnvloedende werk in verband met ouderschapsverlof. Volgens het Federale Ministerie van Gezinnen, namen in 2004 slechts 4,9 procent van de vaders ouderschapsverlof. Dit percentage is nu al gestegen tot 23,6 procent. Bijna een op de vier vaders neemt ouderschapsverlof, in Berlijn loopt dit zelfs op tot 30 procent. Ouderschapsverlof is nu breed aanvaard bij veel werkgevers en in de maatschappij, en er is heel wat informatie beschikbaar voor vaders, in de adviescentra en via het internet.

Naast de uitdagingen rond nieuwe vormen van betrokkenheid als ouder, blijven er nog een aantal vragen over de rol van de vader open. Hoe stemmen we bijvoorbeeld de gekende rol van de vader als kostwinner, verantwoordelijk voor het economische welzijn van het gezin, af op die van de vader die mee verantwoordelijk is voor de opvoeding van zijn kinderen? Hoe bieden we activiteiten aan die een positieve invulling geven aan de vrije tijd die vaders doorbrengen met hun kinderen? En tot slot, hoe maken we hun participatie in buurtactiviteiten en hun maatschappelijk engagement mogelijk?

Migrantenvaders

In het vervolg van mijn artikel ligt de focus op de ervaringen van migrantenvaders in Duitsland. Duitse migrantenvaders staan voor vele uitdagingen. Naast de dagelijkse stress om een baan en een gepaste woning voor hun gezin te vinden, worstelen ze vaak met de spanning tussen traditionele rolmodellen en de moderne (westerse) maatschappij.

In 2005 werd in een onderzoek in de regio Noord-Rijn Westfalen de bijdrage van vaders aan de opvoeding nog beschreven als minimaal. Mi-

grantenvaders staan voor de verantwoordelijkheid om hun gezin te integreren in de maatschappij van het gastland. Om dit te doen, hebben ze ondersteuning en begeleiding nodig, met onder meer informatie over het Duitse onderwijssysteem en advies over hoe ze hun kinderen kunnen helpen in hun studie en loopbaankeuzes.

Het sociale kader

Toen in 2004 in de Steinmetzstraat een buurtcentrum werd geopend, was de buurt er slecht aan toe. Veel bewoners kampten met armoede en werkloosheid, illegaliteit, krappe behuizing, een lage scholingsgraad en taalbarrières. Deze moeilijke leefomstandigheden hadden een negatieve impact op het welzijn van gezinnen, wat ons deed beseffen dat we een sterke sociale infrastructuur moesten uitbouwen om aan deze situatie het hoofd te bieden. De bewoners waren meer bepaald erg bezorgd over het gewelddadig gedrag van kinderen en adolescenten. Daarom werd in 2004 in samenwerking met het Jeugd welzijn van het Tempelhof-Schönenberg district, het {Quartiersmanagement} en het buurtcentrum – dat drie personeelsleden inzette op specifieke projecten rond geweldpreventie – het Pestalozzi-Fröbel Haus geopend.

Onder het motto ‘opvoeding is de sleutel tot integratie’, wilden we eerst en vooral het belang van de opvoedingsrol van ouders benadrukken. Ons doel was hun opvoedingsvaardigheden te versterken, met speciale aandacht voor een verhoogd bewustzijn bij vaders van hun verantwoordelijkheid in het grootbrengen van kinderen. We wilden discussiegroepen stimuleren en uitwisselingen over pedagogische thema’s aanmoedigen. De pedagogische medewerkers in het buurtcentrum ontwikkelden hierin een breed aanbod. Van in het begin was ons project gericht op twee belangrijke domeinen: advies en hulpverlening enerzijds en activiteiten voor het hele gezin anderzijds. De betrokkenheid van moeders was in het begin veel groter dan die van de vaders. Tijdens de vaste vrouwenbijeenkomst, het ‘Frauenfrühstück’, dat nu al zeven jaar bestaat, kunnen vrouwen ideeën delen, informatie krijgen over het sociale en pedagogische aanbod in het district en genieten van een aangenaam en stabiel netwerk van vrouwen. Deze ontwikkeling was bemoedigend, maar de afwezigheid van vaders ontgoochelde ons. We wilden breken

met het traditionele denken – dat spijtig genoeg heel sterk ingebakken is – waarbij de vader de verantwoordelijkheid voor de opvoeding van de kinderen volledig bij de moeder legt.

Georganiseerde setting

Gedurende het eerste jaar organiseerden we individuele bijeenkomsten en informatieavonden in scholen en deden we huisbezoeken als dat nodig was. De individuele interviews toonden aan dat een groeiend aantal vaders hun vrije tijd wel wilde spenderen met hun kinderen in een georganiseerde setting, met de mogelijkheid tot deelname aan stimulerende activiteiten op hiervoor geschikte plaatsen. Er werd een regelmatig aanbod ontwikkeld om aan deze behoefte tegemoet te komen en vaders hebben nu de mogelijkheid om elkaar twee keer per week, samen met hun kinderen, te ontmoeten in het Buurtcentrum. Tijdens deze bijeenkomsten kunnen ze informatie uitwisselen en suggesties krijgen van de begeleiders.

De ervaring van de laatste zeven jaar heeft aangetoond dat, om de duurzaamheid van ons werk te verzekeren, we voortdurend moeten kunnen reageren op de veranderende interesses en behoeften van de vaders. In de eerste jaren van het project was de activiteit vooral gericht op vaders met ernstige problemen. Een tweede groep, die open staat voor alle vaders, werd onlangs opgestart en komt elke zaterdagmiddag bijeen. Elke donderdag organiseert het centrum activiteiten met en voor vaders, om hun opvoedingsvaardigheden en hun competenties op het vlak van ‘leren leren’ te verhogen. De vaders hebben toegang tot een vast netwerk van mannen in het centrum, en het huidige project heeft tot doel de vaders op te leiden tot ‘ambassadeurs’, omdat elke persoonlijke ervaring in opvoeding een positieve kracht kan zijn voor andere geïnteresseerden in de opvoeding van hun kinderen. Door actief deel te nemen aan seminars en cursussen, krijgen de vaders nieuwe input over opvoeding, communicatie en conflicthantering. Zo zullen ze hun kennis met andere ouders in de kinderopvang en het onderwijs kunnen delen.

*Hamad Nasser is pedagoog en directeur van het buurtcentrum Steinmetzstrasse 68, in het Schöneberg district, Berlijn.
E: steinmetz@kiezoase.de*